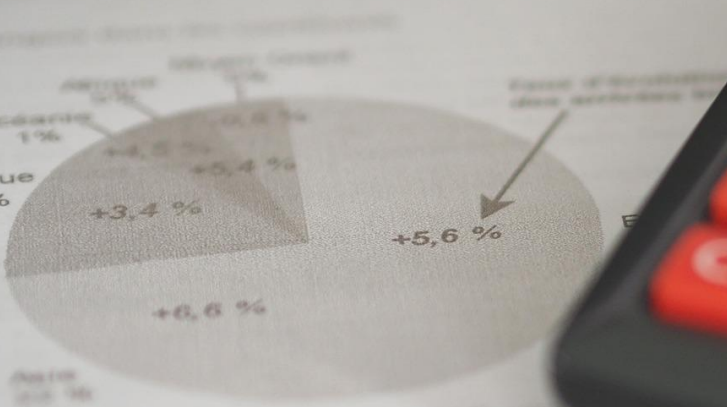

Könyvtári trendjelentések 12.

KÖNYVTÁRI PÉNZÜGYEK

2015–2021

TARTALOM

1. Módszertani megjegyzések	1
2. A könyvtárak összes bevétele és kiadása	2
3. A könyvtárak főbb bevételi forrásai és kiadási céljai	4
4. Állománygyarapításra fordított kiadások.....	5
5. Személyi juttatásokra fordított kiadások	6

A *Könyvtári pénzügyek* című riportban az országos könyvtári statisztika adatai alapján mutatjuk be a Magyarországon működő könyvtárak, illetve könyvtári szolgáltatási pontok bevételeinek és kiadásainak alakulását a 2015 és

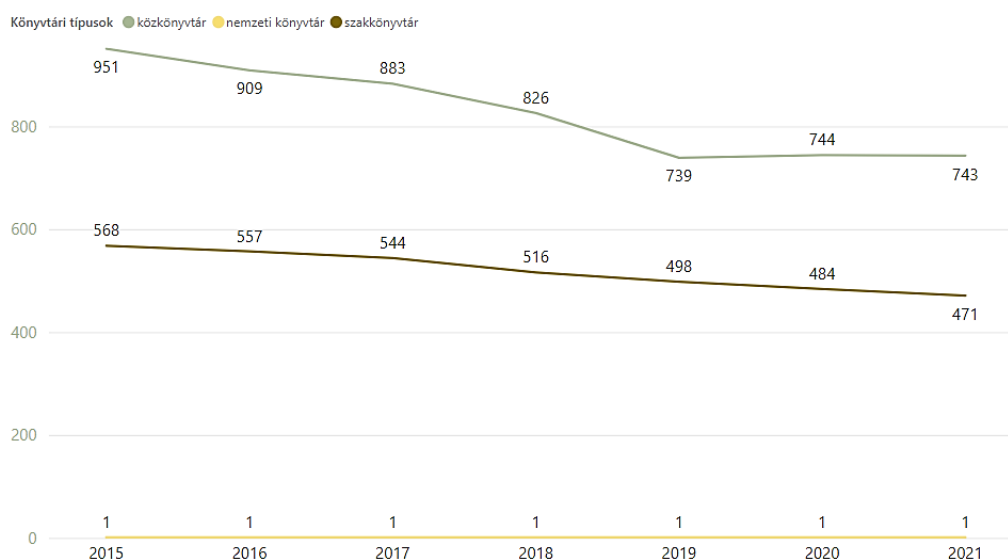
2021 közötti időszakra vonatkozóan. A riport négy témakörben mutatja be a magyarországi könyvtárak pénzügyeire vonatkozó trendeket.

1. MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

A statisztikai adatlap pénzügyi tábláját 2014 óta az ellátott szolgáltatóhelyek mellett a tag- és fiókkönyvtáraknak sem kell kitölteniük, és ezért döntő többségük a gyakorlatban sem szolgáltatott adatokat. Az ilyen könyvtári szolgáltatási pontok 2015–2021-es rekordjaiban a tévesen vagy duplán megadott adatokat a harmonizált idősoros állományból töröltük. Azonban a tag- és fiókkönyvtárak pénzügyi adatait, az ellátott szolgáltatóhelyekétől eltérően, a központi könyvtár adatlapja elvileg tartalmazza. Jelen pénzügyi riportban ezért nem szerepelnek a KSZR (Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer) keretében ellátott szolgáltatóhelyek, azonban a megyei, fővárosi és városi

könyvtárak fiókkönyvtárait, valamint az ellátó könyvtári adatlapokat az elemszámok, és így az átlagok számításakor figyelembe vesszük. A fentiek következtében jelen pénzügyi riport a 2021-es évre vonatkozóan 1 215 darab könyvtári szolgáltatási pont adatain alapul. Ez az érték a 2019-es év darabszámával nagyjából megegyezik, azonban jóval kevesebb, mint a 2015-ös 1 520 darab (1. ábra). A bevételek és kiadások évenkénti változásainak értelmezésekor tehát mindenképpen figyelembe kell venni, hogy a könyvtári szolgáltatási pontok számának változása jelentős hatást gyakorol az értékösszegekre, ellenben az átlagokra kisebb hatással van.

Az adatközlők száma ellátott szolgáltatóhelyek nélkül

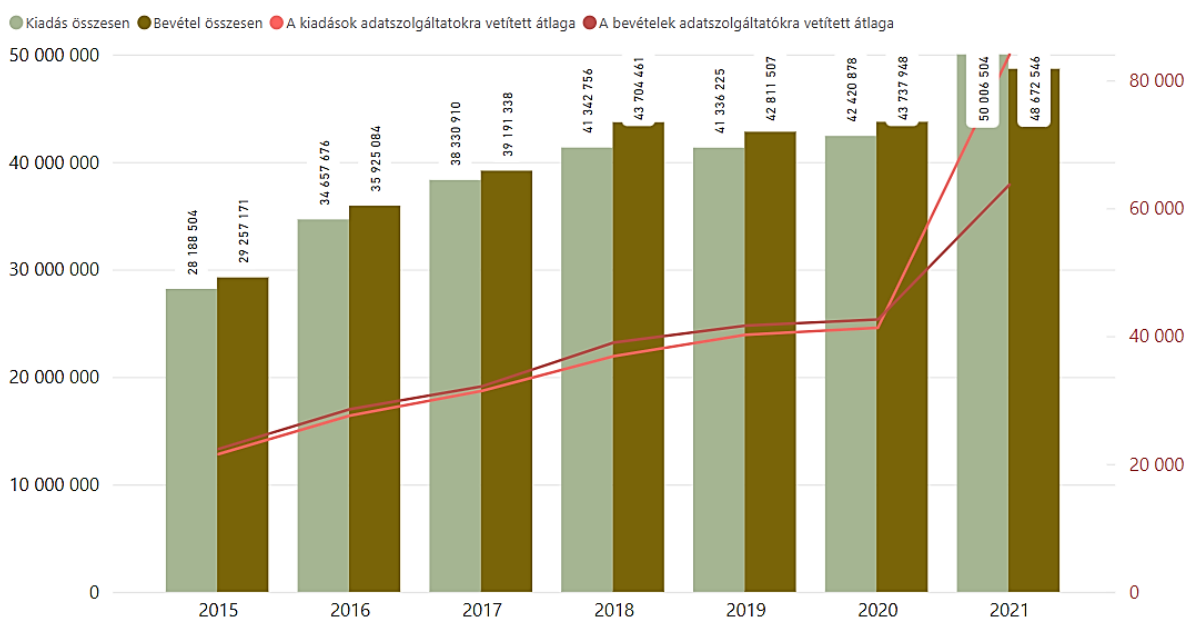
1. ábra: Az adatközlők száma ellátott szolgáltatóhelyek nélkül

2. A KÖNYVTÁRAK ÖSSZES BEVÉTELE ÉS KIADÁSA

A vizsgált könyvtárak együttes bevételeinek összege a 2015-ös 29 254 121 000 forintról 2021-re 48 672 546 forintra emelkedett.

A bevételek növekedése 2015 és 2018 között dinamikusabb volt, míg 2018 óta inkább stagnálás, mérsékelt növekedés figyelhető meg. A kiadások összegének tendenciája hasonlóan alakult, 28 185 499 000 forintról 50 006 504 forintra emelkedett a vizsgált időszakban (2. ábra).

A könyvtárak összes bevétele és kiadása

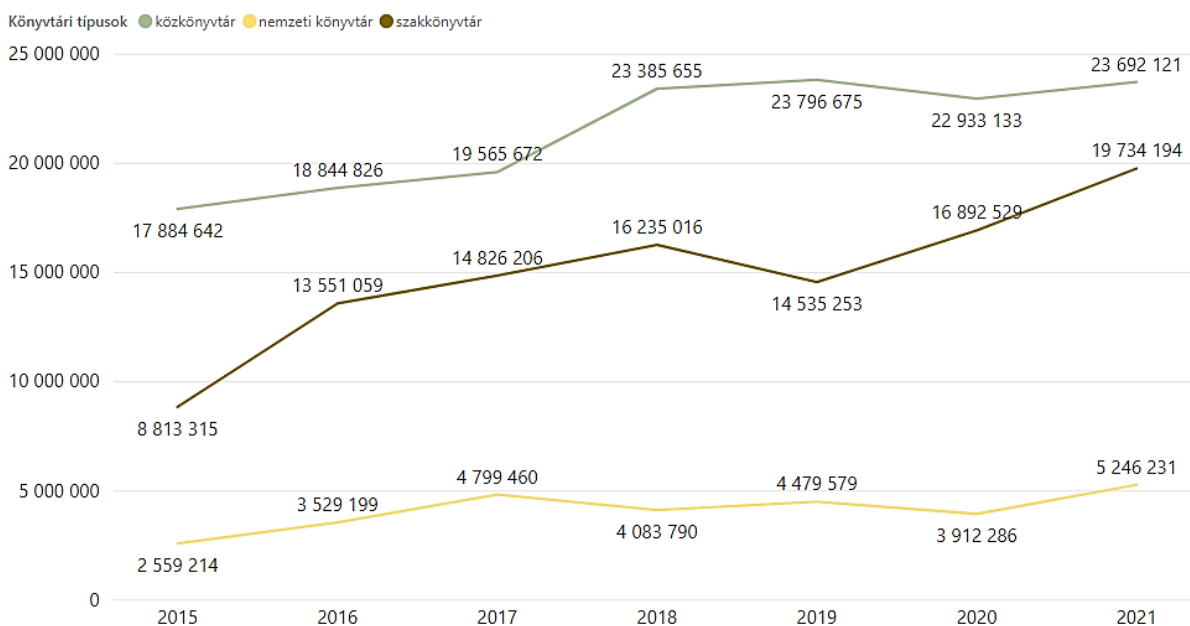

2. ábra: A könyvtárak összes bevétele és kiadása (ezer Ft)

A bevételek nagyságrendjét tekintve a könyvtárak között a legnagyobb súlyt a közkönyvtárak képviselik, amelyek 2021-ben együttesen 23 milliárd forintos forráshoz jutottak. A főbb könyvtártípusok közül a második legnagyobb összeg a szakkönyvtárakhoz került, amelyek

2021-ben 20 milliárd forintos összegből gazdálkodhattak, míg a nemzeti könyvtár 5 milliárdos támogatást kapott. A bevételek mindhárom könyvtártípusban jelentősen emelkedtek 2015-höz képest (3. ábra).

A könyvtárak összes bevétele főbb könyvtártípusok szerint

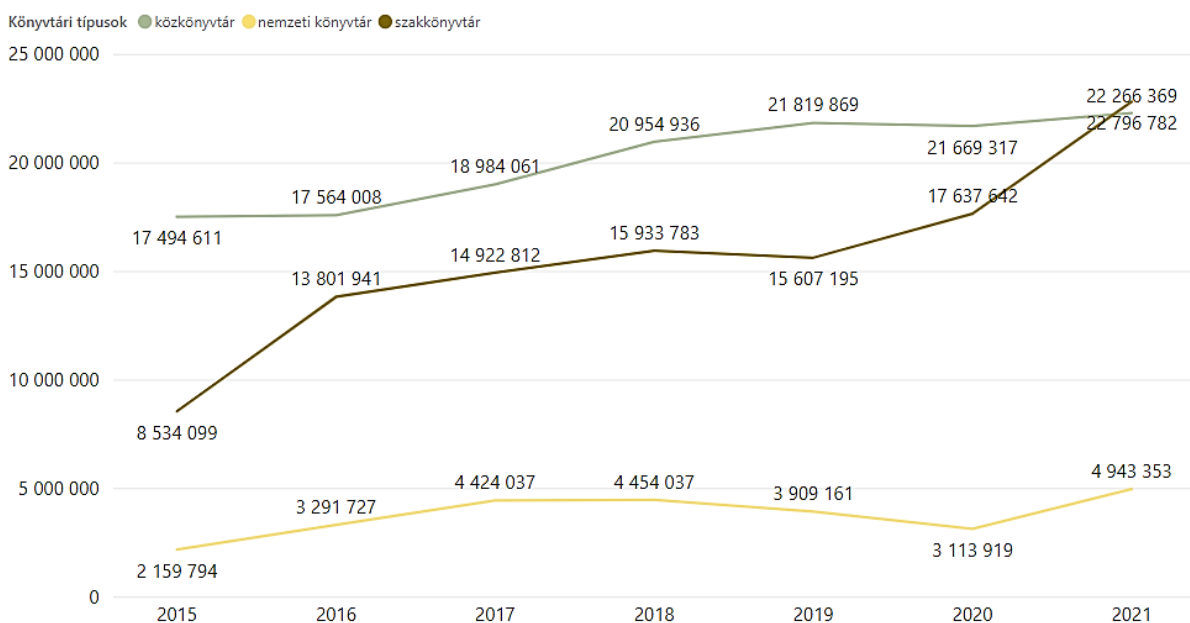

3. ábra: A könyvtárak összes bevétele főbb könyvtártípusok szerint (ezer Ft)

A kiadások nagyságrendjét tekintve is azonos sorrend figyelhető meg, mint amit a bevételek esetében már láttunk. A legnagyobb súlyt a közkönyvtárak képviselik, majd a szakkönyvtárak és a nemzeti könyvtár következnek. A könyvtárak kiadásai mindhárom fő könyvtártípusban követték a bevételek emelkedésének

dinamikáját, és a forrásoldal által megszabott kereteken jellemzően csak a szakkönyvtárak terjeszkedtek túl néhány évben. A közkönyvtárak a vizsgált időszak során végig a forrásaik szabta kereteken belül gazdálkodtak (4. ábra).

A könyvtárak összes kiadása főbb könyvtártípusok szerint

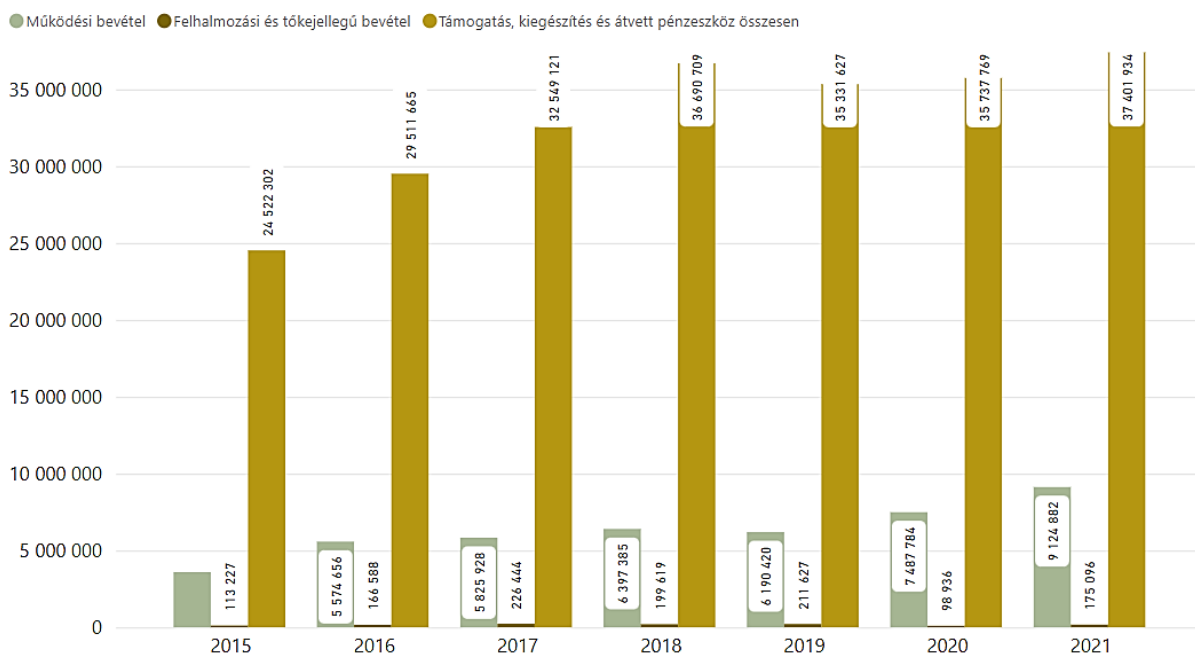
4. ábra: A könyvtárak összes kiadása főbb könyvtártípusok szerint (ezer Ft)

3. A KÖNYVTÁRAK FŐBB BEVÉTELI FORRÁSAI ÉS KIADÁSI CÉLJAI

Az összbevételeken belül a legnagyobb forrást a fenntartói támogatás, kiegészítés jelenti, és ennek emelkedése felelős az összbevételek 2015 és 2018 közötti dinamikus növekedéséért is. A fenntartóktól származó források a 2015-ös 24,519 milliárd forintról 2021-re 37,402 milliárd forintra emelkedtek. A könyvtárak számára

a második legjelentősebb bevételi forrást a működési bevételek jelentik, amelyek 3,6 milliárd forintról 9,125 milliárd forintra emelkedtek 2015 és 2021 között. A felhalmozási és tökejellegű bevételek, valamint az egyéb bevételek a könyvtárak fenntartásához csak kismértékben járulnak hozzá. Előbbiek 100-200 millió, míg utóbbiak 400-1000 millió forint között ingadoztak a vizsgált időszakban (5. ábra).

A könyvtárak bevételi források szerint

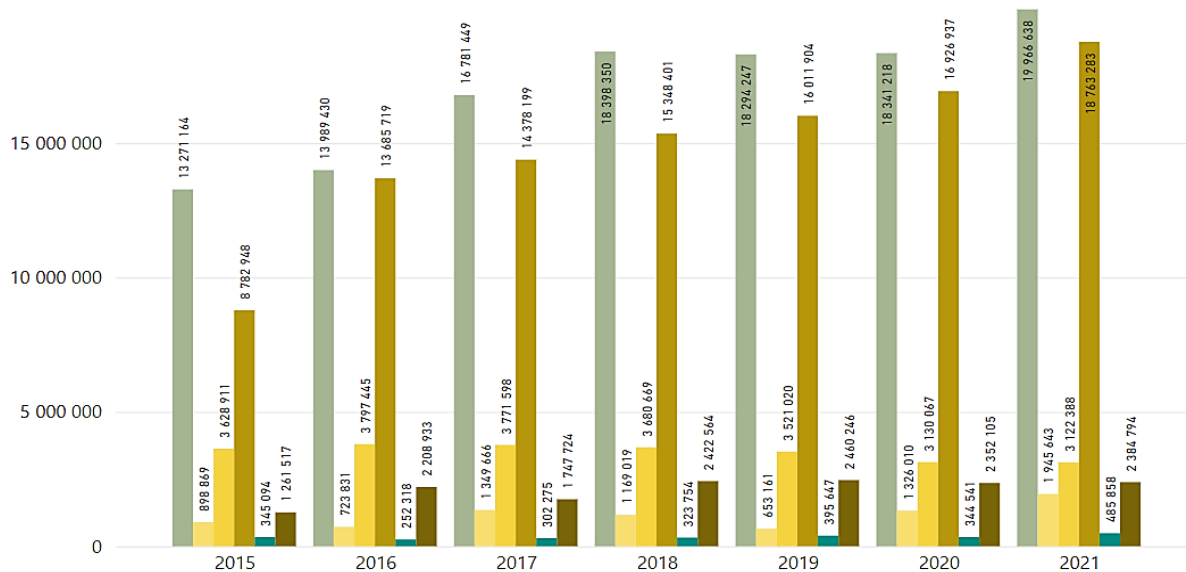
5. ábra: A könyvtárak bevételi források szerint (ezer Ft)

A kiadási célok között a legnagyobb súlyt a személyi juttatások képviselik, amelyek összege 2015 és 2021 között szintén jelentősen emelkedett. A könyvtárak által személyi juttatásokra fordított pénzüsszeg a 2015-ös 13,271 milliárd forintról 19,997 milliárd forintra növekedett 2021-re. A bér jellegű kifizetésekkel összefüggő munkáltatói járulékok ugyanakkor

3,629 milliárd forintról 3,122 milliárd forintra mérséklődtek. A könyvtárak kiadásai között a második legnagyobb tételt a dologi kiadások jelentik. Ezek az állománygyarapításra fordított költségek nélkül számítva 3,537 milliárd forintról 11,695 milliárd forintra emelkedtek az előző hét év során (6. ábra).

A könyvtárak kiadásai célok szerint

● Személyi juttatás ● Egyéb kiadás ● A munkaadót terhelő járulékok ● Dologi kiadás ● Felújítási kiadás ● Felhalmozási kiadás

6. ábra: A könyvtárak kiadásai célok szerint (ezer Ft)

4. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁSRA FORDÍTOTT KIADÁSOK

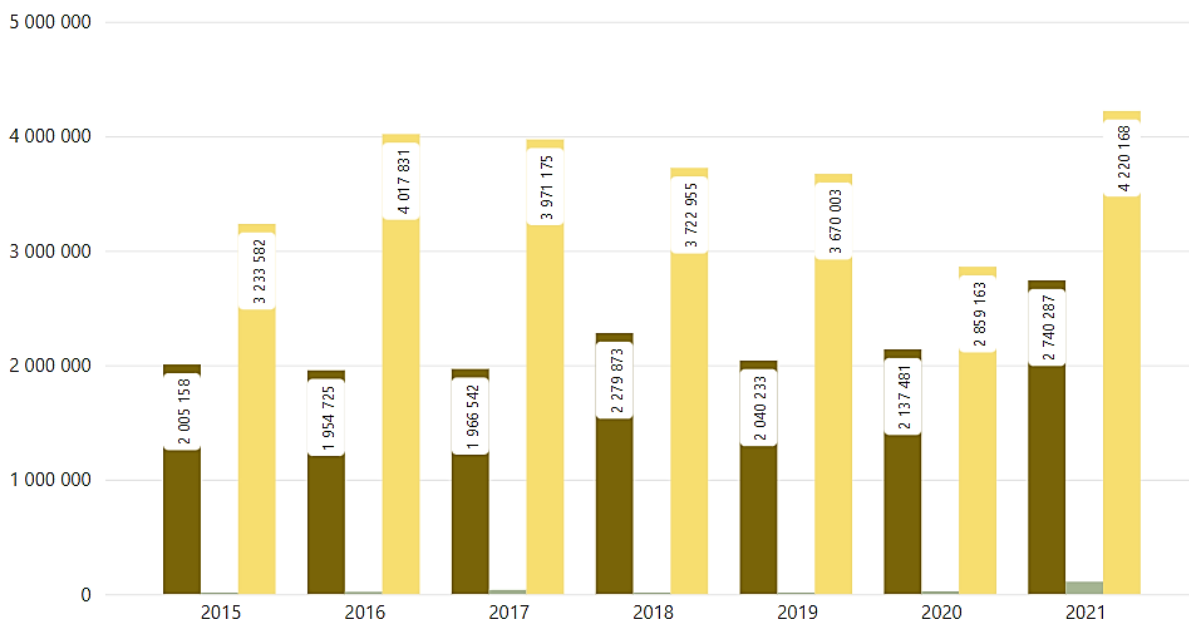
Az állománygyarapításra fordított kiadásokat főbb könyvtártípusok szerint megvizsgálva megállapítható, hogy a legnagyobb összeget a szakkönyvtárak fordítják erre a célra, majd a közkönyvtárak következnek. A szakkönyvtárak által e célra kifizetett számlák összege a 2015-ös 3,233 milliárd forintról két év csökkenés után 2021-re 4,22 milliárd forintra emelkedett. A közkönyvtárak esetében inkább stagnálásról beszélhetünk az előző hétéves időszakra

visszatekintve, hiszen a 2015-ös 2 milliárd forinthez képest némi hullámszás után 2021-ben 2,74 milliárd forintot fizettek ki erre a célra. A nemzeti könyvtár különleges helyzetéből adódóan nagyságrendileg kisebb összegeket fordít állománya évi gyarapítására. A nemzeti könyvtár a kormányrendelet¹ által előírt, ellenszolgáltatás nélküli kötelempéldány-szolgáltatási kötelezettség kedvezményezettjeként csak kevés dokumentumot vásárol, így az általa e célra kifizetett számlák végösszege egyik évben sem haladta meg a 100 millió forintot (7. ábra).

¹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000717.kor>

Állománygyarapításra fordított összeg (ezer Ft)

Könyvtári típusok ● közkönyvtár ● nemzeti könyvtár ● szakkönyvtár

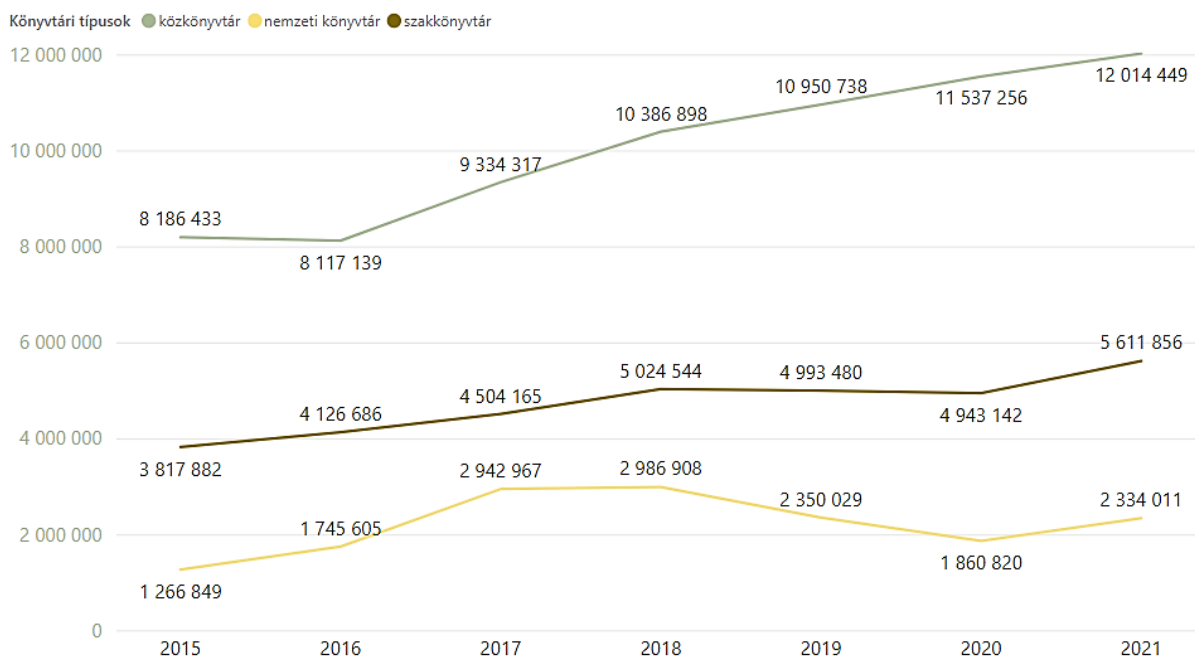
7. ábra: A könyvtárak állománygyarapításra fordított bruttó összege kifizetett számlák alapján főbb könyvtártípusok szerint (ezer Ft)

5. SZEMÉLYI JUTTATÁSOKRA FORDÍTOTT KIADÁSOK

A könyvtárak személyi juttatásokra fordított kiadásai összességében emelkedő tendenciát mutatnak. 2015-ben mindösszesen 13,271 milliárd forintot, 2021-ben pedig már 19,96 milliárd forintot költöttek erre a célra. A főbb könyvtártípusok közül a legnagyobb jövedelemtömeget a közkönyvtárak fizették ki dolgozóiknak. Esetükben a személyi juttatások éves összege 8,186 milliárd forintról 12,014 milliárdra emelkedett 2015-ről 2021-re.

A szakkönyvtárak esetében szintén emelkedés történt, ők 3,817 milliárdról 5,612 milliárd forintra növelték ilyen célú kiadásaikat. A vizsgált időszak kezdő- és végpontját összevetve a nemzeti könyvtárban szintén jelentős emelkedés figyelhető meg ezen a téren, azonban a 2015 és 2017 közötti erőteljes növekedés után 2018 és 2020 között csökkenésbe fordult a trend, míg a 2021-es referenciaévben újabb növekedést láthattunk (8. ábra).

A személyi juttatásokra fordított éves bruttó összeg főbb könyvtártípusok szerint

8. ábra: A könyvtárak által személyi juttatásokra fordított éves bruttó összeg főbb könyvtártípusok szerint (ezer Ft)

KÉSZÍTETTE

Havadi Gergő

OLVASÓSZERKESZTŐ

Szabó Piroska

FELELŐS KIADÓ

Szüts Etele
igazgató
Könyvtári Intézet

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA

2022. december 8.

2015–2021 (2022. évi szám)

ISSN 2939-7502

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

KÖNYVTÁRI INTÉZET